

solidus, adeoque aqua haud amplius retinet rationem potus, sed cibi, quod non facit pura mixtio panis cum vino sine coctione.

Affirmant Diana p. 9. tr. 6. ref. 29. Leander de jejun. rr. 5. disp. 4. qu. 35. & plures apud illos: quia aqua etiam post coctionem cum pane semper remanet liquor, & vehiculum alimenti. Tum quia non auget substantiam cibi in ordine ad nutritionem; quod in refectiuncula attenditur: adeoque sicut possunt pro refectio- ne sumi seorsim, ita simul post coctionem.

Escobar cum aliis media via incedens, concedit, posse licet pro refectio- ne sumi ex pane cocto uncias duodecim, quia ille excessus ponderis, cum proveniat ex aqua, est exigui nutrimenti. Quæ opinio magis mihi placet, quam quæ absolutè affirmat, quia ut ait Tamb. tom. 1. lib. 4. cap. 5. §. 3. n. 2. tota quantitas panis cocta cum aqua, licet non plenè nutrit, plenè satiat: quod etiam in refectiuncula attenditur.

CAUSÆ EXCUSANTES

2890 **A** Jejunio sunt; *Impotentia, Labor, & Piertas*. Ob *impotentiam*, quis excusat, quoties ex jejunio adest periculum notabilis damni. Hinc excusat. 1. *Juvenes*, qui 21. atatis annum non compleverunt, quia ratione incrementi, majori indigent alimento; voluntariè assumpto; v. gr. lufu pilæ, vel etiam ob in honestum finein, quia v. gr. pluries rem habuit cum muliere, cum prævisione futurae impotentiae ad jejunandum, nedum non teneri ad jejunium, sed neque peccasse in causa contra præceptum jejunii. Imò Arfdekin tom. 2. p. 313. citans pro se Dian. p. 1. tr. 9. ref. 42. id tenet etiamsi defatigatio fuerit facta in fraudem jejunii; quia ille intendit solùm se ponere in statu, qui est extra obligationem jejunii. Quod confirma ex eo, quod ad evitandum jejunium, aut auditionem Sacri, potest quis transire ad alium locum, ubi jejunium non obligat, aut festum non celebratur.

2891 2. Excusat *Sexagenarii* incepito anno sexagesimo, licet apparent robusti: quia tunc in re vires declinant, quoniam *senectus ipsa effmorbus*. Tenentur verò abstinere à carnisbus.

2892 *Religiosi Franciscani* obligantur sub mortali à die professionis, etiam ante annum 21. ad jejunia Regulæ, nempe Adventus, Quadragesima, & Feria 6. minimè ad jejunia vigiliarum, & quatuor temporum, quia de his Regula non loquitur, *Sexagenarii* verò ab omnibus jejunii excusat. Ratio est, quia pro juvenibus magis habet locum pietas, & priuilegium, cui per professionem voluntariè ceserunt; pro senibus verò magis, & totalem habet locum necessitas. Idem dic de jejunio perpetuo ex voto: quia licet votum obliget secundum intentionem voventis, per accidens deobligari potest votens ratione necessitatis, & incapacitatis subjecti. Leander de jejun. Port. verb. *jejun. n. 5.*

2893 3. *Pauperes*, qui non habent sufficien- tem cibum pro justa refectio- ne; vel qui alium

cibum non habent, nisi veritum, nempe carnes aut ova: quia benigna Mater Ecclesia non intendit tota die ad panem, & aquam, & pauca legumina illos adstringere, aut alimentum viribus sustentandis necessarium subtrahere. Arfdekin ex Diana.

2894 4. *Infirmi, convalescentes, pregnantes, talantes, & alii, qui ad necessarias vires majori indigent alimento*. Qui ex stomachi vacuitate patiuntur capitris dolorem, aut vertiginem. Item qui nolle dormire, aut calescere nequeant: qui tamen si possunt, tenentur incommodo obviare, faciendo collationem mane, & comissionem vesperæ: ita Arfdekin, sed non possunt comedere carnes.

2895 *Labor excusat*, non omnis, sed si sit talis, ut judicio prudenti sit incompatibilis cum jejunio: alioquin non aderit necessitas; & à jejunio non excusat, nisi necessitas.

2896 Hinc excusat Fabri Ferrarii, Clementarii, Lignarii, Fosores, & similes exercentes artes laboriosas. Non excusat autem exercentes artes sedentarias, aut quæ non tantum corporis agitationem requirunt, ut jejunio resistere non valeant: hujusmodi sunt Sartores, Sutores, Tonsores, Pijores, & similes, vid. in pag. 3. prop. 30. ab Alex. VII. damn.

2897 Leander de *jejun. dif. 8. quest. 154. 155. & 156.* cum aliis docet, defatigatum ex labore voluntariè assumpto; v. gr. lufu pilæ, vel etiam ob in honestum finein, quia v. gr. pluries rem habuit cum muliere, cum prævisione futurae impotentiae ad jejunandum, nedum non teneri ad jejunium, sed neque peccasse in causa contra præceptum jejunii. Imò Arfdekin tom. 2. p. 313. citans pro se Dian. p. 1. tr. 9. ref. 42. id tenet etiamsi defatigatio fuerit facta in fraudem jejunii; quia ille intendit solùm se ponere in statu, qui est extra obligationem jejunii. Quod confirma ex eo, quod ad evitandum jejunium, aut auditionem Sacri, potest quis transire ad alium locum, ubi jejunium non obligat, aut festum non celebratur.

2898 Hæc autem opinio semper mihi visu est nimis laxa: quia præceptum, quod formaliter præcipit, aut prohibet aliquem actum pro certo tempore, virtualiter prohibet pro eo tempore omnia opera incompossibilia cum implementatione præcepti. Ac proinde.

2899 Dico 5. quando defatigatio, v. gr. lufus pilæ, est assumpta tempore remoto à die præcepti jejunii, nec teneris ad jejunium, nec peccas in causa: quando verò est assumpta tempore proximo diei præcepti; non teneris ad jejunium, nec peccas non jejunando, quia es faetus impotens; peccasti tamen in causa contra præceptum jejunii: quia præceptum jejunii est moraliter præsens, adeoque virtualiter obli-

obligerat ad non ponenda, sed vitanda impedimenta, à quibus commode abstiner potes: multò magis si defatigatio est assumpta eodem die præcepti: non sic in primo casu; quia præceptum non est moraliter præsens, sed remotum: v. n. 2804.

2900 Quod si non esset verum, sequeretur, quod si quis tempore, quo præceptum auditio- nis Sacri est præsens, assumeret opus incompatibile, à quo commode abstiner posset, omissionis Sacri non esset peccatum, nec in se, nec in causa, ob eamdem rationem.

2901 Exemplificatur assertio: si die Veneris & secundum alias die Sabbati egrediaris ad venandum in nemore valde ab Urbe remoto, ubi opportunitas audiendi Sacrum non adest, ac inde prævideas futuram omissionem Sacri die Dominico, non eris reus omissionis Sacri, & peccati: non quidem in ipsa omissione, quia die festo reperitis impotens; neque in causa, quia tunc non obligabat præceptum ad non ponendum causam impeditivam: non enim erat actu, aut moraliter præsens, & sic non urgebat de proximo. Si verò egrediaris sero Sabbati, aut aliquibus horis ante medianam noctem Dominicæ, reus eris peccati omissionis Sacri in causa, quia iudicio prudenti cùm non censeatur moralis distantia à die Dominicæ, præceptum audiendi Sacrum tunc censemur moraliter præsens, & consequenter de proximo urgens ad non ponendum causam omissionis futuræ de proximo, Tamb. tom. 1. lib. 4. cap. 2. §. 3.

2902 Hæc dicta sunt de operibus, à quibus commode abstiner possumus: nam ut ritè Cajetan. docet, non tenetur quis ob præceptum jejunii omittere opus, ad quod incumbit obligatio saltem notabilis.

2903 Quantum ad *advenas, & viatores*, dico eos non teneri legibus, & consuetudinibus particularium locorum, nec inde ad jejunia locorum, per quæ transeunt, non animo ibi habitandi majori parte anni, nisi adit scandalum, aut nisi sint universalia, ut à n. 162. ad 164 in 2. tom. p. 526. num. 206. & supposito, quod sint veri viatores; à peccato enim in causa eos non excuso, si id faciant in fraudem præcepti, ut illud declinet, ut insimili dixi in tom. 2. p. 527. numer. 212. posset enim quis volens à jejunio se liberare die 23. Juli, quo Panormi fit jejunium vigilæ D. Jacobi, accedere Montemregalem, & non jejunare, quia ibi non fit jejunium eo die, & ipse est advena, frequenti verò, quo ibi jejunatur, redire Panormum, nec jejunare, quia hic ratione festi non jejunatur eo die: quis autem major dolus, & collusio præcepti?

2904 Et quamvis Diana part. 2. tratt. 9. ref. 19. & tratt. 10. ref. 14. & plures Doctores, quos refert Tamb. tom. 1. lib. 4. cap. §. 2. n. 12. id te- neant, dicentes, quod non peccet quis, si, nedium die antecedenti, sed etiam si eodem mane jejunii, aut festi, à loco jejunii, aut festi ad alium se transferat, etiam ex indu- stria, ut à jejunio, aut auditione Sacri, & ab abstinentia à servilibus se liberet; hac ducti ratione, quia obligatio jejunii extendit ad totum diem, & obligatio auditio- nis usque ad meridiem, & usque ad meridiem potest dif- feri; ac proinde intra illud tempus possit quis uti jure suo, & ad alium locum pergere, ubi non est obligatio, & sic ab ea se liberare.

2905 Nullo pacto volo huic opinioni adhæ- rere, sed eum peccare affirmo cum Rodr. in sum. tom. 2. c. 219. num. 2. Ledesm. Emmam. Sà, Fernandez, & aliis apud Dian. & Tamb. cit.

Mea resolutio maximè firmatur paritate de absolutione à casibus reservatis, desumpta ex Bulla Clem. X. *Suprema*, de anno 1670. ubi in §. 6. decernitur.

(Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non idè à casibus Episcopo reservatis posse absolvere. Posse autem Regularem Confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Con- fessor est approbatus, absolvere, nisi eodem Poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obti- nenda migrasse.)

Ubi industria accessus ad alienam Diœcesi, ob finem absolutionis à reservatis, di- citur *fraudis*; ita in re nostra. Unde.

2906 Ratio intrinseca est; quia licet quan- tum est ex se quis possit uti jure suo, & sic v. gr. uno die accedere Panormo Montemrega- lem, altero die Monteregelem redire Panor- mum: nemo tamen habet jus utendi actu in fraudem legis, quia jus nostrum est subordi- natum legi, ex n. 42. Et ex jure, ex dictis su- pra n. 754. *fraudis nemini patrocinatur*.

Unde, cùm eo die urgeat Panormi præceptum commune de jejunio Vigilæ Apostoli, non potest quis uti jure accedendi Mon- temregalem, & inde die sequenti, quo urget ibi, recedendi ex industria, quod idem est ac in fraudem jejunii; quia jus hominis debet cedere legi.

2907 Opinionis Diana adhæreo, si talis ac- cessus, & reditus fiat ex vera causa, ut se- quirur ex eadem paritate, ex Bulla Clem. X. desumpta: v. num. 163. & 164.

2908 Excusat à jejunio itinerantes, pede-

ster per maiorem diei patem, seu per duodecim millaria, Diana *in summa verb. jejuni.* n. 31. Non excusat, si equitando confutum unius diei iter confiant: bene vero, si negotio coacti valde excedens iter confiant, aut si per plures dies continuatos equitent; ut inde prævideant vires debilitandas, Leander de *jejuni. disp. 8. qu. 101. v. pag. 3. prop. 31.* ab Alexandro VII. *damm.*

2909 *Pietas* tamdem excusat, quoties opera pietatis, & misericordia, tam corporalis quam spiritualis, cum jejunio sine gravi inconmodo perfici non possunt. Hinc excusantur *Concionatores Quadragesima*, minimè qui in solis Dominicis concionantur, nisi sint valde debiles. *Leñoras, & Præceptores*, quorum labor est nimius; aut complexio debilior. *Confessarii* debiles, & suo muneri assidui. *Cantores*, qui ex officio canendi vivunt, & jejunando redderentur inhabiles. His Sanchez concedit in *Quadragesima ova ad vocem servandam. Scriba*, qui tota die ex officio scribunt; qui tamen debent suas vires consulerent, an vigeant,

2910 Ceterum tam cum præfatis, quam in dubiis, omnes tollit scrupulos superioris dispensatio: *v. num. 232.*

Scotus in 4. *disp. 8. quest. 3. litt. B.* Mastrius in *Theolog. moral. disp. 12. quest. 5. Joan. la Crux, pag. 61. Bonac. tom. 2. pag. 403. Tambur. tom. 1. à pag. 133. Leander de Præcept. Eccl. tr. 5. Busemb. lib. 3. tralt. 6. cap. 3. Fenech. Clericatus cap. 110. Mendo verb. *jejunium.**

DE III. PRÆCEPTO ECCLESIAE.

Confiteri semel saltem in anno, & communicare in Paschate.

2911 *Q*uilibet fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali confiteri tenetur semel saltem in anno; sufficit, si confiteatur in Paschate: quod si tunc non faciat, debet postea, ut verum sit, quod confiteatur semel in anno. Item tenetur quis præcepto divino confiteri, 1. In articulo, aut periculo probabili mortis, 2. Si prævideat postea non habiturum copiam Confessarii, 3. Si sit in mortali, & velit communicare. De quo fusse in tom. 3. à num. 279.

Si non habeat mortale, non ligatur hoc præcepto, quia non tenetur confiteri *venientia*; unde sufficit, si se presentet Confessario, dicens, se non habere materiam necessariam: *v. num. 187.*

2912 Qui solum habet Confessarium ignarum sui idiomatis, non tenetur confiteri per

interpretem ad satisfaciendum præcepto; bene vero in articulo mortis; quia tunc tenetur sibi providere titori & meliori modo, quo potest; *v. n. 3095.*

2913 Nomine anni per Brancatum, & de Lugo, venit annus naturalis, computandus à Januario. Per Bonacinam, & Mastrium venit annus Ecclesiasticus ab uno Paschate ad aliud.

Scotus in 4. d. 17. litt. E. M. Mastrius in *Theolog. moral. d. 12. quest. 2. art. 2. Tambur. in Meth. Conf. Joan. la Crux, pag. 392. Busemb. lib. 6. tralt. 4. cap. 3. dub. 2. Leander de Præcept. Eccl.*

COMMUNIO

2914 *E*st duplex, *Spiritualis, & Sacramentalis.* Spiritualis est, qua sit per votum, & desiderium efficax Eucharistiam suscipiendi. Sacramentalis est, qua sit per realem Eucharistia sumptionem, ex D. Bonavent. in 4. *disp. 9. quest. 2. Communio spiritualis manducatio spiritualis Eucharistia, qua sit ore cordis per recognitionem fidei, & affectionem charitatis. Communio sacramentalis est manducatio corporalis Eucharistia, qua sit ore corporis.*

2915 Qui facit communionem spiritualem debet esse in gratia, saltem per contritionem, nam desiderare efficaciter communicare in statu peccati mortalis, est mortale. In præsenti est sermo de communione sacramentali.

2916 Hoc præcepto Ecclesiastico quilibet fidelis sub mortali tenetur ab anno saltem pubertatis Eucharistiam semel sumere in Paschate à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè in sua Parochia, aut in Cathedrali: *v. n. 187.*

2917 Qui non communicaverunt in Paschate, tenetur postea, quamprimum commodè possunt, communicare eodem anno, quia tempus Paschatis non est appositum ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem.

2918 Potest Confessarius justa de causa suo poenitenti tempus communicandi post Pascha differre, & tunc tenetur poenitehs ex vi ejusdem juxta Confessarii dilationem communicare.

2919 Vagi, Peregrini, & Advenæ possunt ubilibet intra præfatum tempus præcepto satisfacere.

2920 Die Resurrectionis, aut Jovis sancto, possunt fideles ex devotione communicare in quilibet Ecclesia, dummodi intraliquid tempus unam Communionem faciant in Parochia, aut alibi de licentia Parochi. Tambur. tom. 2. p. 430. n. 48.

Tene-

2921 Tenetur agrotus ex præcepto divino in periculo vita constitutus Eucharistiam sumere per modum viatici, medicorum judicio, etiam non jejunus.

2922 In eadem infirmitate & periculo potest pluries Viaticum sumere, dummodi saltem decem, aut quindecim dies intercedant. At non potest pluries Sacramentum Extremæ Unctionis recipere, quia Eucharistia est Sacramentum refectionis, & nutritionis spiritualis, qua homo potest pluries indigere, non Unctio. Si vero infirmus convaluerit, & postea denud infirmetur, & in alio vitæ periculo constituantur, denuò potest Extremam Unctionem recipere.

2923 Qui manè ante periculum ex devotione communicavit, si superveniat periculum, tenetur eodem die per modum Viatici communicare, ut satisfaciat præcepto divino.

2924 Perpetuò amentibus, sicut non potest concedi communio, ita neque Viaticum. E conversò semifatu, stolidis, phreneticis, si eut potest concedi Communio, si non sit periculum vomitus, indecentia, aut irreverentia, ita debet dari Viaticum: idem die de amentibus, si intervallum rationis habeant.

2925 Pueris intra latitudinem decimi, & quartodecimi anni debet dari Viaticum, sicut datur extrema Unctio.

2926 Item possunt, imò debent communicare pueri novem, aut decem annorum, si super mysteriis fidei, & sacra Communione sunt plene eruditæ, & de reverentia debita non dubitetur: *v. n. 278.*

2927 Potest quis communicare ante peræstatam poenitentiam Sacramentalem: sufficit enim, quod sit in gratia: vide in pag. 8. prop. 22. & 23. ab Alex. VIII. *damm.*

2928 Pollutio nocturna involuntaria per se non impedit Communione, nec copula conjugalis nocte præcedente, nisi reliquerit mentem perturbatam, & spiritus sensuales valde commotus, quo etiam præcisio, consultius est Communione differre.

Copula vero fornicaria impedit, nisi aliud necessitas, aut rationabilis causa poscat; ut si Sacerdos sit obligatus ad celebrandum, aut si Jubilæus lucrandus, &c. & licet post patrum grave peccatum, debeat quis eo die à Communione abstinere, ut alio die cum majori reverentia, & decentia accedat; si tamen positus in gratia per Confessionem eodem die communicet, non peccat mortaliter.

2929 *Quantum ad effectum.* Sacramentum Eucharistie. 1. Dat per se augmentum gratia; per accidens vero aliquando dat priam

gratiam sanctificantem, ut si quis bona fide putans se esse in gratia, in qua revera non est, accedat eum attritione ad hoc Sacramentum, recipit primam gratiam, & peccatorum remissionem. 2. Dat auxilia ad vitandum peccata, ad resistendum tentationibus, & concupiscentiam refrarat. 3. Delet venialia: *v. in pag. 6. prop. 56. ab Innoc. XI. damn. v. in tom. 3. de Sacris. Miss. præfertim à n. 279.*

QUÆRÆS.

2930 *Parochus* accessit ad communicandum infirmum, qui ei dixit se velle confiteri. Confessus est duo peccata contra legem naturæ, subdentes se tantum accusare, & dolere de illis, minimè de peccatis contra legem gratia; sed protestatus est, se non credere Sacramentis: & munitus, at resipisceret: noluit. An Parochus debet cum communicare?

V Idetur, quod sic, ad vitandam infamiam apud adstantes, qui cum tenent Catholicum.

Dico, nullo pacto debere, aut posse. Primo; quia in tali casu Sacerdos non tenetur ad sigillum Sacramentale, nam illa non est Confessio; non est enim accusatio in ordine ad absolutionem Sacramentalem, quia ille non credit Sacramento Poenitentie, sed Confessionem assumit ut medium ad vitandam infamiam apud adstantes. Secundo; quia non debet frui privilegio fori, qui forum recusat. Tertiò, quia Parochus Sacramentum Eucharistie nudum periculo contemptus formalis exponebat; sed certo morali periculo traderet: contra autem contemptum formalem Sacramenti claimat jus Naturale, Divinum, & Canonicum, quod prævalet juri naturali famæ infamii. Non est enim bonum, pañem Angelorum dare canibus.

Quartò; quia jus, quod haberet ad famam, esset tantum jus naturale, cui prævalet jus fidei ex tom. 2. pag. 540. num. 461. Hinc Parochus teneretur eum revelare, ut potè hæreticum formale; quia jus naturale non excusat à denunciando hæreticum formale, tom. 2. pag. 543. num. 280. Quod dico, etiam si hæretim numquam antea externaverit; nam externatio illa fuit facta animo hæreticale, non enim erat paratus corrigi: *v. tom. 2. pag. 543. num. 2824.*

Eadem ratione, si ancilla Turca fingens apud suos dominos se Christianam, accedat ad Confessarium petens absolutionem, ne manifestetur, Confessarius non potest eam absolvere, nec tenetur ad Sigillum Sacramentale: quia Confessio illa non est Sacramentalis; eo ma-